

PICTURILE DE LA BOLNIȚA MÂNĂȘTIRII COZIA

de IOANA IANCOVESCU

Bolnița mânăștirii Cozia, cu hramul Sf. Apostoli Petru și Pavel, a făcut obiectul a numeroase cercetări și chiar restaurări, beneficiind inclusiv de un relevu iconografic realizat de Carmen Laura Dumitrescu¹. *Arhiva SCIA* prezintă aici repertoriul iconografic complet, inclusiv cu inscripțiile pictate ale fiecărei scene sau sfânt – a căror verificare și traducere s-a făcut împreună cu doamna Ruxandra Lambru de la Universitatea din București.

Biserica de plan triconc, cu turlă pe naos și o încăpere vestică având deschideri largi, dar asimilabilă ca funcție pronaosului, a fost ridicată și pictată în 1542-1543, în timpul domniei lui Radu Paisie, care și este reprezentat în naos, ținând macheta bisericii, alături de soția Ruxandra și fiul său Marco. Dar pisania pictată în pronaos îl menționează doar ca voievod în scaun la acea dată, adăugând însă numele ieromonahului Maxim, căruia lucrările de la bolniță să-i „fie spre odihnă” – formulă din care s-a dedus implicarea sa, discretă dar hotărâtoare, în actul ctitoricesc². Deși portretul acestuia nu figurează în biserică, în schimb, a fost pictat în pronaos sf. Maxim Mărturisitorul, în fața ispravnicului Stroe, ceea ce ar putea reprezenta opțiunea ctitorului din umbră.

Pictura deosebit de expresivă și relativ bine păstrată este datorată zugravului David care a lucrat aici împreună cu fiul său Raduslav. Personalitatea și formația celor doi artiști au ridicat numeroase întrebări: Maria-Ana Musicescu identifica în pictura lor o „lungă tradiție balcanică”, iar Carmen Laura Dumitrescu presupunea că numele „Raduslav” ar trimite spre surse „sud-slave”, în timp ce stilistic, unele ansambluri din Serbia și Macedonia din secolul al XIV-lea, dar și picturile din vechiul catolicon de la Meteora ar reprezenta familia cea mai apropiată a picturilor de la Cozia³. O serie de detalii iconografice și stilistice ar arăta însă că acest ansamblu se revendică mai curând din „familia” de tradiție bizantină, decât dintr-o moștenire liniară, fără ca pictura contemporană din Grecia să-i fie străină⁴.

O serie de particularități iconografice, neobișnuite epocii și locului, dar regășibile în pictura bizantină, invită la reconsiderarea picturii pierdute din altarul și naosul catoliconului mânăștirii drept model pentru bolniță⁵: ampla imagine a Agnețului între îngeri din hemiciclul altarului⁶, cu o inscripție extrasă din slujba proscomidiei; cele două scene din ciclul Patimilor, din altar, care continuă o scurtă serie începută în naos pe

¹ *Pictura murală din Țara Românească în veacul al XVI-lea*, București, 1978, pl. 9-11. Relevul desenat de arh. Anișoara Sion. Aceeași enumerare a temelor și la Luiza Zamora, *Biserici bolniță din Țara Românească în secolele XVI-XVIII*, Grupul Român pentru o Istorie Alternativă (www.patzinakia.ro), București – Cluj-Napoca, 2007, linkul direct, p. 120-121.

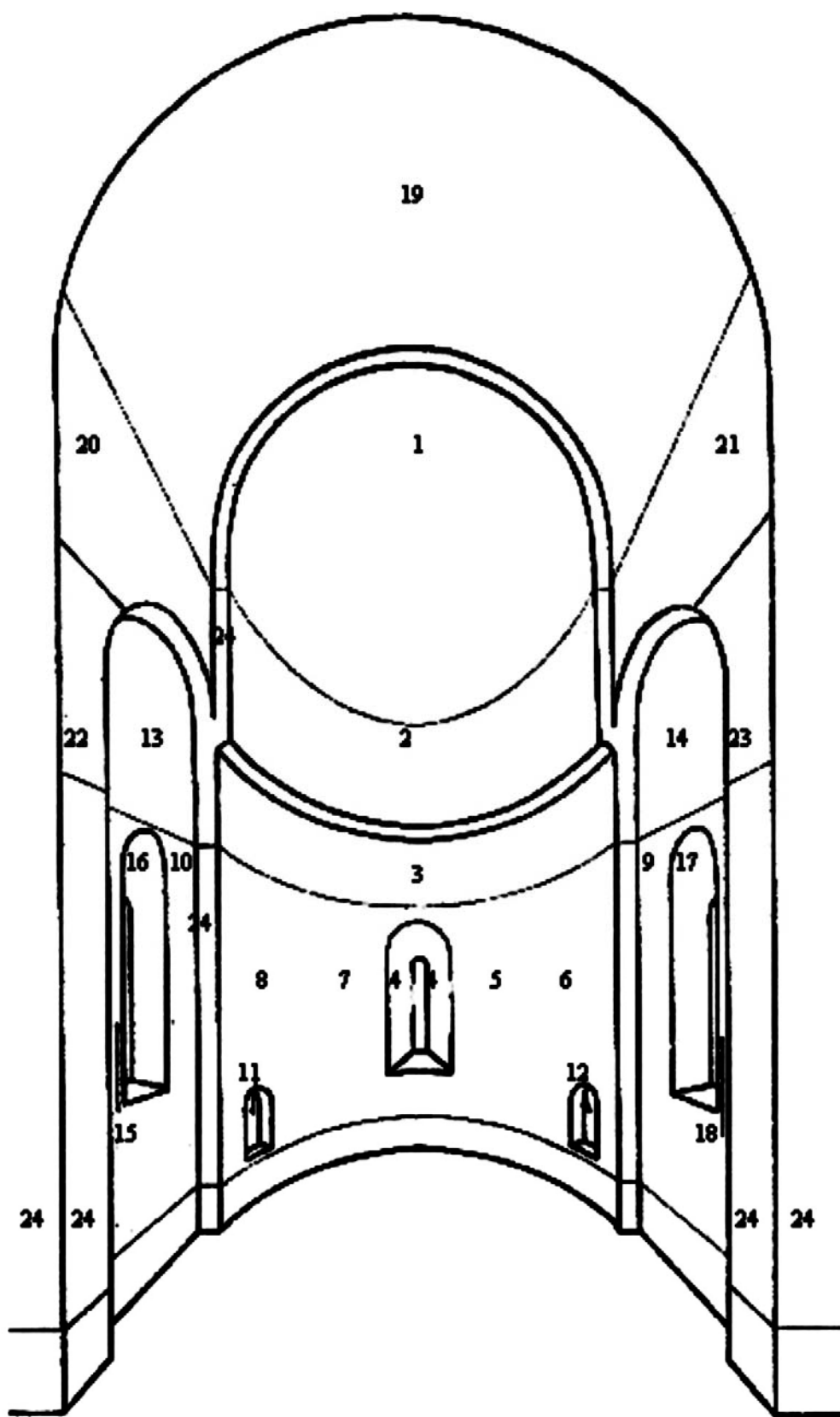
² C.L. Dumitrescu, *Pictura*, p. 16-17.

³ *Istoria artelor plastice în România*, I, București, 1968, p. 263 și 267; C. L. Dumitrescu, *op. cit.*, p. 73-74 și n. 20, p. 107.

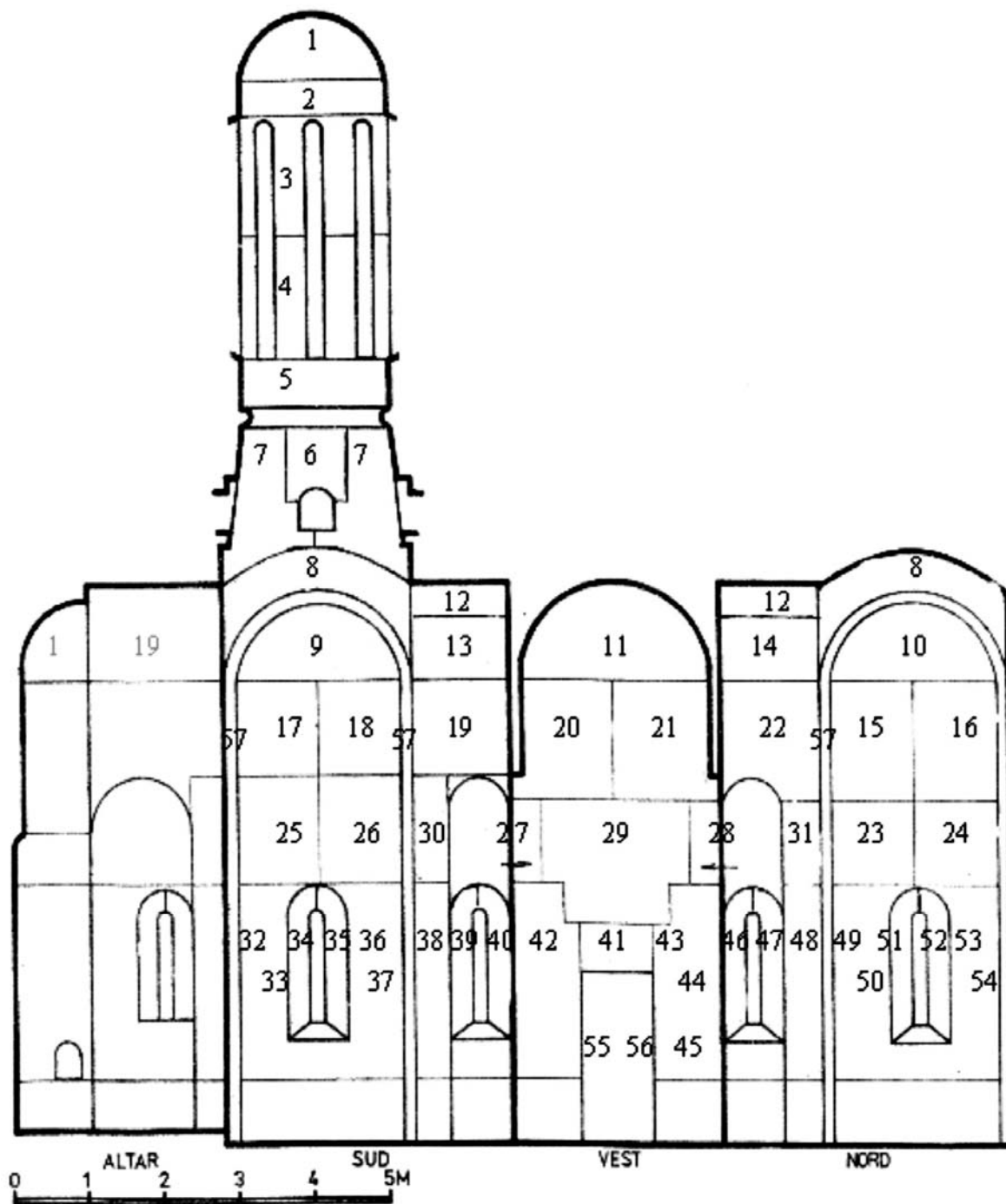
⁴ V. și RRHA-BA XLVIII (2011), p. 3-11.

⁵ Moștenirea ipotetică a picturii de secol XIV din catolicon, în RRHA-BA XLVI (2009), p. 3-9.

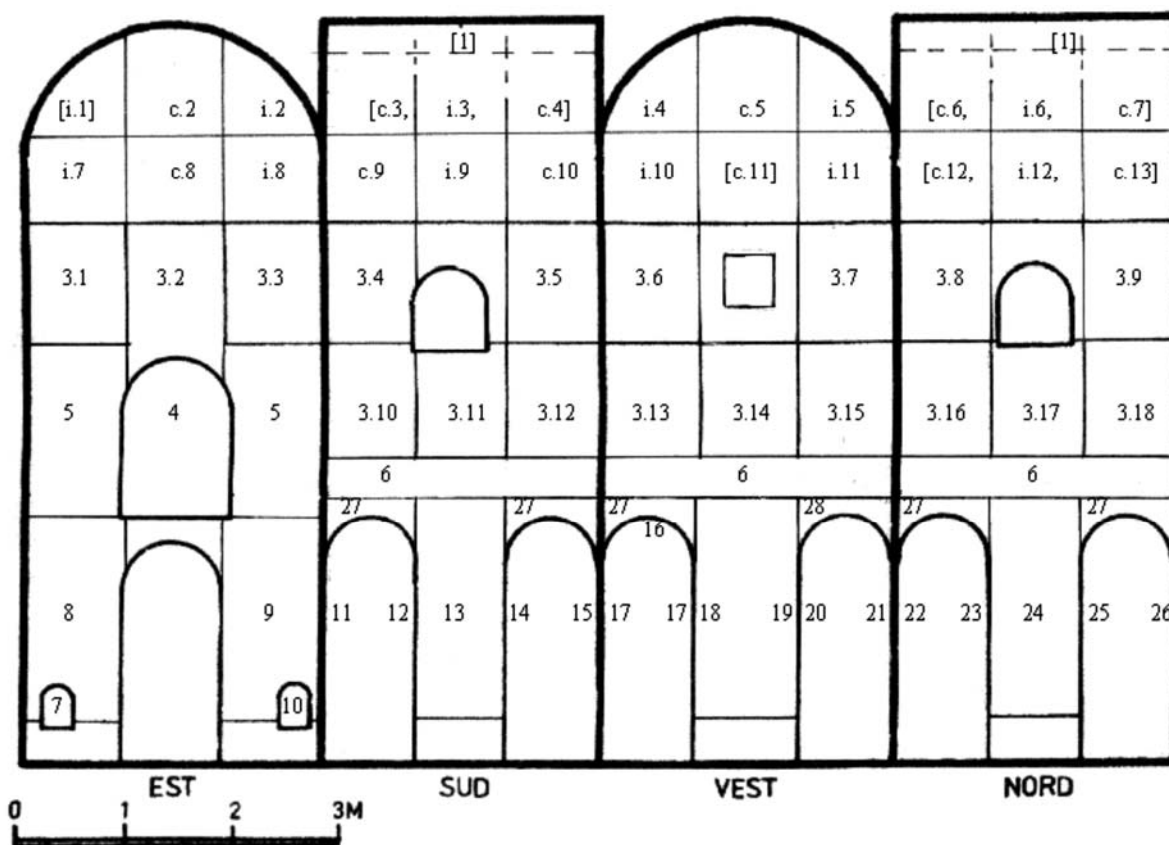
⁶ La Gračanica pe turlă sub Pantocrator; la biserica rupestră Sveti Spas din Višni, Ohrid (primii ani ai secolului al XV-lea), în altar, comasată cu teoria sfinților ierarhi (Gojko Subotić, *L'école de peinture d'Ohrid au XVe siècle*, Ohrid, 1980, p. 25, fig. 2 și foto 2).

Pl. 1. Bolnița mănăstirii Cozia, altar. Releveul iconografic.

Pl. 2. Bolnița mănăstirii Cozia. Releveul iconografic.

Pl. 3. Bolnița mănăstirii Cozia, pronaos. Releveul iconografic.

latura nordică și sunt urmate de Învierea și duminicile Penticostarului de pe latura de sud, apoi de vest a naosului, realizând așadar o conexiune iconografică între cele două spații principale ale bisericii, probabil inspirată din ordonanța care a existat și în pictura originală a catoliconului – ordonanță legată mai curând de unele biserici din Serbia și Macedonia secolului al XIV-lea, decât de pictura moldovenească din epoca lui Ștefan cel Mare; sfinții militari – într-o succesiune ce cuprinde și zona vestică a altarului – care poartă, în majoritate, veșminte lungi, de curteni, după o „modă” moștenită din pictura macedoneană a secolelor XIV-XV și care va reapărea în Țara Românească în pictura brâncovenească, de această dată preluată din repertoriul atelierelor de pictură de secol XVI din Nord-Vestul Greciei; arhaismul reprezentării celor doi melozi, sf. Ioan Damanschinul și Teofan, în panouri conexe scenei Adormirii Maicii Domnului, după o schemă proprie modelelor bizantine târzii, și nu celor grecești contemporane; lunga inscripție votivă care înconjură pronaosul, deasupra sfinților cuvioși, reluând amplasarea celei de secol XIV din pronaosul bisericii mari.

Chipurile nefăcute de mână de la baza turlei, asociate aici cu Hetimasia și un tetramorf, țin de o practică a tradiției bizantine târzii (Zița, cca 1309-1316; Ravanica, ante 1389⁷ etc.), ce supraviețuiește în Țara Românească în secolul al XVI-lea (Stănești, 1536), dar ulterior devine tot mai rară. Remarcabile sunt absența apostolilor de pe tamburul turlei și cele opt medalioane de la baza acestuia, ce cuprind figurile episcopilor Romei, dintre care Silvestru și Vighilie rostesc Crezul; omoforul purtat peste veșmântul antic de apostolii Cleopa sau Andronic amintește de pictura de la Afendiko, Mistra (Hodighitria, ante 1311)⁸, ca și, două decenii după bolnița Coziei, de pronaosul de la Snagov (1563); tot un arhaism îl reprezintă icoana lui Iisus Anapeson surmontând ușa naosului. Prezența Cinei de taină în conca de sud este neobișnuită și improprie suprafeței de pictat, dar împreună cu Cincizecimea din conca nordică înfățișează Sinaxele apostolilor inspirate de hram.

⁷ Branislav Živković, *Zița. Les dessins des fresques*, Belgrad, 1985, p. 6; Marina Belović, *Ravanica. History and painting*, Belgrad, 1999, p. 221-222.

⁸ Doula Mouriki, *The Wall Paintings of the Pantanassa at Mistra: Models of a Painters' Workshop in the Fifteenth Century, The Twilight of Byzantium*, Princeton, 1991, p. 226 și fig. 6.

Programul încăperii vestice certifică funcția acestuia de pronaos, cu Imnul Acatist (în mare parte pierdut) și Viața sf. Ioan Botezătorul în 18 scene care urmăresc strâns, inclusiv în inscripții, textul evanghelic (cărui se adaugă scena aflării capului) – de altfel foarte asemănătoare structurii ciclului de la bolnița Bistriței⁹.

Data fiind lățimea bolții, este foarte posibil ca în axul acesteia să fi existat o succesiune de medalioane, și nu doar scenele primei secțiuni a Imnului Acatist. Iconografia peretelui de răsărit definește statutul de biserică secundară în așezământul monahal: icoana de hram a catoliconului, sf. Treime la Mamvri (cu nimburi crucigere și cu inscripția numelui lui Iisus Hristos la fiecare dintre cei trei îngeri¹⁰) este flancată de chipurile sf. apostoli Petru și Pavel (hramul bolniței). Ampla galerie de sfinți cuvioși din registrul inferior se prelungește și în cele două nișe ale peretelui de răsărit – o altă particularitate ce racordează biserica la tradiția bizantină moștenită prin catoliconul mănăstirii –, cu figurile a doi pustnici. Crucile cu criptograme de la intrarea în pronaos devin tot mai rare în acest loc în Țara Românească, dar textele criptate și mai ales ecfonisul din Liturgia Darurilor reprezintă „the most popular legend”¹¹.

Fotografiile sunt făcute de Ecaterina Cincheza-Buculei (ECB), Vlad Bedros (VB) și de autoare. În semn de reverență față de studiul doamnei Carmen Laura Dumitrescu și pentru a facilita cercetările ulterioare, pentru relevu s-a plecat de la desenul întocmit de arh. Anișoara Sion, dar cu altă notare a scenelor.

⁹ Alexandru Efremov, *Pictura interioară din paraclisul mănăstirii Bistrița*, în *BMI* XLI (1972), nr. 3, pl. 4 și 5; C.L. Dumitrescu, *op. cit.*, pl. 5.

¹⁰ Întâlnită anterior la bolnița Bistriței, în reprezentarea sf. Treimi nou-testamentare.

¹¹ Christopher Walter, *IC XC NI KA. The apotropaic function of the victorious Cross*, în *REB* 55 (1997), p. 212.

Programul iconografic

Altar

1. **Maica Domnului „ocrotitoarea tuturor”** (м[р] ѿѿ въсемъ застѣпница) cu **Pruncul** între **arhanghelii Mihail** [...] la N și **Gavriil** (αβ[χ] γαβρι[ι]λ) la S
2. **Împărtășirea apostolilor** (la N: „Luați, mâncați, acesta este trupul Meu care Se frânge pentru voi, spre iertarea păcatelor”, [п]рїимѣте ядите се е(с) [т] тѣло мое за вы ѡмнїное въ вѣтавленїе [..]ѣ[...]¹²; la S: „Beți dintru acesta toți, acesta este sângele Meu, al legii celei noi”, пїите ω(т) нежъ вси се естъ кръвь моя новаго завѣта: ecfonisele de instituire a jertfei)
3. **Agneț** („Venind steaua, [a stat deasupra] unde era Pruncul”, прїшъдшъ звѣзд(а) · идеже вѣк ѡтروحѣ¹³: rugăciunea la punerea steluței, la proscomidie, cf. Mt. 2, 9), între **îngeri** cu ripide („sfânt”, · ѿ · ; „Domnul”, · г̃ ·) și **serafimi** („cu șase aripi”, шесто крила(т))
4. **Îngeri** cu ripide („Îngerul Domnului”, αγγ[ε]λ[ο]ν; pe ripide: „sfânt”, аггос¹⁴)
5. **Sf. Vasile cel Mare** (сѣв[у]м(и) василїе великы(и); „Nimeni din cei legați cu poftă și cu desfătări trupești nu este vrednic”¹⁵, никтоже| достоинъ| ѿ свезавшїихъ сѣ| плътскы|ми похот|ми и сласть|ми :-: rugăciunea din timpul cântării heruvimice)
6. **Sf. Grigore Teologul** (сѣв[у]м(и) григорїе вѣдсло(в); „Mulțumim Ție, Doamne, Dumnezeuul puterilor, Care ne-ai învrednicit pe noi și acum a sta înaintea sfântului Tău jertfelnic”, благодари(м) т[...]| г̃и вѣ сила(м)| сподобль|шаго¹⁶ на(с) пр[и]статїи и| нѣк[о] ст[о]м[о]у| твоемоу| жрьтвеникоу :-: prima rugăciune pentru credincioși, liturghia sf. Ioan Gură de Aur)
7. **Sf. Ioan Gură de Aur** (сѣв[у]м(и) ѡзлатоуест; „Cu aceste [fericite] puteri [și noi, Stăpâne, Iubitorule de oameni, strigăm și grăim:] Sfânt ești [și] preasfânt”, сѣ си[ми] [..]| [..]| с[ил]ами [..]| [..]| [..]| [..]| [..]| сѣв[у]м[и] е[си] [..]ѣ[...]¹⁷: rugăciunea de taină la cântarea serafimilor, liturghia sf. Ioan Gură de Aur)
8. **Sf. Chiril al Alexandriei** (сѣв[у]м(и) кырїи(л) александръскы(и); „[Doamne,] Dumnezeuul nostru [Care] întru [cele de sus locuiești și la cele de jos privești, Care ai adus] mântuire [neamului omenesc pe Unul Născut Fiul Tău și Dumnezeu, pe] Domnul nostru [Iisus] Hristos”, [г̃и] вѣ наш[и] [..] н[а] [..]| [..]єнїе? | [..]| [..]| г̃а н[а] шєго [..] χ[ρ]їа¹⁸: rugăciunea pentru catehumeni, liturghia sf. Ioan Gură de Aur)
9. **Sf. diacon Lavrentie** (сѣв[у]м(и) диако(и) лаврентїе)
10. **Sf. arhidiacon Ștefan** (сѣв[у]м(и) архидиако(и) стєфан)
11. **Iisus în mormânt** (їс χс)

¹² În ms. slav. BAR 502 (*Liturghier*, Țara Românească ?, sec. XVI), f. 29r: прїимѣте ядите се е(ст) | тѣло мое еже за вы ѡмнїное въ вѣтавленїе | грѣх(м).

¹³ *Ibidem*, f. 2v: прише(д)ши звѣзда, ста врьхоу идеже вѣк ѡтروحѣ. În *Liturghierul* lui Macarie (1508), avem: пришъдши звѣзда ста врьхоу | идеже вѣк ѡтروحѣ (p. 27).

¹⁴ Cuvântul grecesc ortografiat cu litere chirilice.

¹⁵ Pentru citatele de pe filacterele sf. ierarhi, s-a folosit ediția: *Liturghier*, IBMBOR, București, 2000.

¹⁶ În loc de сподобльшаго, „(Cel) Care ne-ai învrednicit”. În ms. slav. BAR 502, f. 18v și în *Liturghierul* lui Macarie, p. 58, aceeași formulă ca la Cozia: вѣдари(м) тѣ г̃и вѣ силъ · | спод(а) вльшаго на(с) прѣ(а) стати | и | нѣк[о] ст[о]м[о]у | твоемоу | жрь(т) | венїкоу.

¹⁷ În ms. slav. BAR 502, f. 28v: сѣ силїи и мы влжєнами | силами, вл(д)кв чѣколю|вче вѣпїемъ и глємъ · | сѣв[у]м[и] еси вѣ истїнж и | прѣк[о]сѣть ·. În *Liturghierul* lui Macarie (p. 79), lipsește – probabil ca la Cozia – formula „cu adevărat”: сѣв[у]м[и] еси и прѣк[о]сѣть.

¹⁸ În ms. slav. BAR 502, f. 17v: [г̃и] вѣ нашъ, иже на высв[е]тъ(х) живыи, и на смѣрен[и] [..] | призїраж · иже спїенїе | (f. 18r) родоу члчьском(с) пославъ, | єдинорв(д)наго своего сѣна | и бѣ, и г̃а нашего їв[у] х̃а ·. În *Liturghierul* lui Macarie (p. 56-57): г̃и вѣжє нашъ, иже | на высв[е]тъ(х) живїен, | (p. 57) и на смѣренаа призїраж · иже | на спї(с)енїе родоу члчьскому | пославъ, | єдинороднаго своего сѣна | и | бѣ и г̃а наше їв[у] х̃а.

12. **Sf. Nicolae** (сѣѣ николаѣ)
13. **Plângerea** („Punerea în mormânt”, гробное прїданіє¹⁹)
14. „Îngroparea lui Hristos” (погребеніє хѣо)
15. **Sf. Nichita**²⁰ (сѣѣ никита)
16. **Sf. Platon** (сѣѣ · платонь ·)
17. **Sf. Andronic** (сѣѣ андрони(к))
18. **Sf. Tarh** (сѣѣ тарх)
19. **Înălțarea Domnului** [...]
20. „Nașterea Născătoarei de Dumnezeu” (рожд(д)ство вѣж)
21. **Intrarea în Biserică a Maicii Domnului** ([...]; мѣ · фѣ)
22. **Sf. Ioachim** (сѣѣ іоаким)
23. **Sf. Ana cu Maica Domnului** (сѣѣа анна)
24. **Motive decorative**

Naos

1. **Pantocrator** [...]
2. **Serafimi** cu ripide
3. **Arhangheli** (începând de la E: „Îngerul Domnului”, [агль] гнѣ; „Îngerul Uriil”, агль иורי(л); „Îngerul Domnului”, агль гнѣ; „Îngerul Mihail”, агль ми(х)[а]ил; „Îngerul Domnului”, агль гнѣ; „Îngerul Rafail”, [агль] рафайл; „Îngerul Domnului”, [агль] гнѣ; „Îngerul Gavriil” [агль] [г]а[вр]ил)
4. **Profeți** (începând de la E): **Aaron** (пр(о)р(о)к аро(н); „Toiagul lui Aaron înflorește; în(tre?) toiegele preoțești”, жизль аарон|ов · про|цьвѣтѣ| въ жре(д)в|и їерей|сѣѣки ~ : cf. Numeri 17, 8²¹), **Solomon** (пр(о)р(о)к соломо(н); „Doamne, Dumnezeul lui Israil, biserica aceasta care s-a zidit întru numele Tău să fie”, гѣ бѣ їислѣвъ храмь съ его|жъ съ зѣда(х)| имени|мъ твои(м)| да възде(т): cf. III Regi, 8, 23-53 sau II Paralipomena 6, 14-42), **Zaharia**²² (пррѣ(к) захарїа; „Binecuvântat [este] Domnul, Dumnezeul lui Israil că a cercetat și a făcut izbăvire poporului Său”, бл(с)ве(н) гѣ блѣ їлѣв іако прѣсѣти [и] сѣѣт[в]о|ри избавле[ніє] людємъ с|вои[мъ] ~ : Luca 1, 68), **Ghedeon** (пррѣк гедєв(н); „Zis-a Ghedeon către Domnul: dacă vei izbăvi prin mâna mea în acel chip cum ai spus, iată eu pun înaintea lână”, рє(ч) гедєв(н) кѣ гѣоу аѣе сплєсєши рѣк|оє моє єї²³ имѣжъ ѡбразо(м)| рє(ч) се положє| рѣно ~ : cf. Judec. 6, 36-37), **Daniil** (пр(о)р(о)к дани(л); „Privi Daniil până când s-au așezat scaune și Cel vechi de zile” (...S-a așezat), видѣ²⁴ даниил · донде|жъ прѣсто|л постав[...]|шѣсе · и ве[тх]и днѣми: Dan. 7, 9), **Ilie** (пр(о)р(о)к илїа; „Cu râvnă am râvnit pentru Domnul Atotțiitorul”, рєвнє по|рєвновах| ѡ<т> гѣ въсѣ|дрьжит|єлю ~ : III Regi 19, 10), **David** (пррѣк дави(д); „Chivot, Fecioară, mai înainte te-am văzut”, кивотъ дѣв · прѣ|жеде ви · |дѣ(х) те ~ : cf. ps. 131, 8), **Moise** (пр(о)р(о)к моисы; „Proroc va ridica vouă Domnul dintre frații voștri”, пррѣка въз[д]виг|нж(т) ва(м) гѣ| ѡ<т> врати|и ваши(х): Deut. 18, 15)
5. **Episcopii Romei** (începând de la E): **Silvestru** (сѣѣ · силвєстроу папа ри(м)скы; pe carte: [...]²⁵), **Vigilie** (сѣѣк вєргилиє папа ри(м)скы; pe carte: „Și întru Unul Domn, Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul [născut, Care din] Tatăl S-a născut”, и въ єди|ного гѣ · | їѣ хѣ снѣ| вѣжїа ·

¹⁹ прїданіє vsl. „adăugare”.

²⁰ Cei patru sfinți militari de la nr. 15-18 au făcut parte de la început din spațiul altarului.

²¹ Cf. versiunea sinodală a *Sfintei Scripturi*, 1988.

²² Cu veșmânt preoțesc: tatăl sf. Ioan Botezătorul figurează uneori între profeții de pe tamburul turlei, ca de exemplu la Ravanica (ante 1389): Marina Belović, *Ravanica*, p. 88-89 și foto XXXVII.

²³ Segment grafic fără sens în context.

²⁴ Apare și un х (?) suprascris, dar în context nu are sens.

²⁵ Probabil prima parte a Simbolului Credinței, care continuă la sf. Vigilie (numit aici: „Verghilie”).

- єд(и)|но[...][... отѣца ро[ж]|дєнна|г[о] :-), **Grigorie** (сѣтъъ григоріе папа ри(м)скы), ? (сѣтъъ [...]
ри(м)скы), **Celestin** (сѣтъъ велєстин²⁶ папа римь), **Agaton** (сѣтъъ · агафон · папа римь), ? ([...]), ?
([...] ри(м)скы)
6. **Mandylion** („Sfânta Mahramă”, сѣтъъ ѡврєсє), **Keramion** („Sfânta Cărămidă”, сѣтаа керамида; іс х̄сє),
Tetramorf („șase aripi”, шєсто крила[т]), **Tronul Hetimasiei între îngeri** („Pregătirea”,
оуґотоѡаніє)
 7. **Evangelistii: SE, Luca** (сѣтъъ лѡука еуагєл(с̄); „Deoarece mulți au început să istorisească despre faptele
deplin adevărite între noi, precum este scris”, понєжкѣ| оуґо ми|ози нач|єши по|вѣстѣтъ · ѡ ||
извѣст|ѡвани|х̄тъ?) въ на(с) вєщ|и такожкѣ| є(с)[т] писан(о) :- : cf. Lc. 1, 1); **SV, Ioan** (сѣтъъ іѡ богослов;
„La început era Cuvântul și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul”, въ начє|лѣкѣ вѣкѣ слѡво
и слѡво вѣкѣ|| кѣ бѡ и| бѣ вѣкѣ слѡво :-: In. 1, 1); **NV, Matei** (сѣтъъ маѡєи еуагєлє[сѣт]; „Cartea neamului lui
Iisus Hristos”, книга| рож(д)[с]тѡка іѡу х̄ва :-: Mt. 1, 1); **NE, Marcu** ([...] еуагєлє(с̄); „Începutul
Evangheliei lui Iisus Hristos”, зачєло е|уагєлєи| іс̄а х̄а :-: Mc. 1, 1)
 8. **Apostoli din cei 70** în medalioane. La E: **Cleopa** (cu omofor? [сѣтъъ] клєѡ(п)[д]); **Andronic** (cu
evanghelie și omofor; [сѣтъъ] андрѡ[...](к)), **Siluan** (сѣтъъ силау|ань²⁷), **Agav** (сѣтъъ агавь), **Anania** (cu
felon, omofor și evanghelie; сѣтъъ аннаніа); la S: **Filip** (cu chivot; сѣтъъ філіп), **Prohor** (сѣтъъ прохѡр),
Nicanor (сѣтъъ ніканѡ(р)), **Ruf** (cu felon, omofor și evanghelie; сѣтъъ роуфа²⁸), **Sosten** (сѣтъъ состен); la
V: **Lin** (сѣтъъ лин²⁹), **Tihic** (сѣтъъ тѣхі(к)), ? (сѣтъъ [...]), ? (cu omofor și evanghelie; [...]), ? ([...]); la
N: ? ([...]), ? (cu omofor și evanghelie; [...]) ? (сѣтъъ [...]), ? ([...]), ? ([...])
 9. „Cina de Taină” (вєчєра таина)
 10. **Cincizecimea** ([...]; în partea de jos: „lumea”, ми[рѣкѣ])
 11. **Schimbarea la Față** ([...]; în dreapta: [іс х̄сє])
 12. **Patriarhii Vechiului Testament** în trei medalioane ([...])
 13. **Intrarea în Ierusalim** („Floriile”, цѡвѣтѡносіє)
 14. **Învierea lui Lazăr** ([...])
 15. „Buna Vestire” ([благѡ]вѣщєніє)
 16. „Nașterea lui Hristos” (рож(д)[д]ієтѡ [сѣтъъ] х̄вѡ)
 17. **Întâmpinarea Domnului** (сѣтрєтєніє; мѡрѣ ѡѣ; іс х̄сє; pe filacterul Anei: „Acest Prunc va întări cerul și
pământul”, сѣи м|лѣнцѣ| оуґтѡрѡж(д)ає[т] нє|бѡ и зє|млє :-)
 18. „Botezul Domnului” (крєщєніє г(с̄)н[с̄])
 19. **Duminica mironosițelor** (іс х̄сє; „Nu Mă atinge, Maria”, нє пріікасє³⁰ сє миѣкѣ маріа)
 20. **Duminica slăbănogului** ([...]; іс х̄сє)
 21. **Duminica samarinencii** („Venind Iisus Hristos la fântâna lui Iacov [...]”, [іс х̄с̄]є пришє(д) вѣ
сѣздєни(ц)и іаков[д?]: In. 4, 6 sq)
 22. **Duminica orbului** („[...] l-a vindecat [la fântâna?] Siloamului (?)”, [...] [исцѣл]ѣтѣтъ єго [...][...]и
си[лоам] [...]и[...]: In. 9, 1 sq)
 23. „Răstignirea lui Hristos” (распєтіє х̄вѡ; іс х̄сє; миѡрѣ ѡѣ)
 24. **Coborârea de pe cruce** („coborârea lui Hristos”, сѣнєтѡ х̄вѡ; іс х̄сє; миѡрѣ ѡѣ; ин цѣ)
 25. **Coborârea la iad** („Învierea lui Hristos”, вѣкр(є)єніє х̄вѡ; іс х̄сє)
 26. **Duminica Tomii** (ѡсєзаніє³¹ ѡомино; іс х̄сє)

²⁶ Pentru велєстин. Probabil o confuzie de grafie к - в.

²⁷ Ezitare între numele Sila și Siluan.

²⁸ În loc de роуф. Numele sfântului apare la forma de genitiv - роуфа, preluat din *Minee*: „În această zi, pomenirea sfântului...”

²⁹ În loc de лин. Vezi nota precedentă.

³⁰ În loc de пріікаси, forma de imperativ a verbului vsl. пріікасати „a atinge”.

³¹ Cuvânt cu sens obscur. Alte forme ce însoțesc acest praznic: отрицаніє, свѣрєніє.

27. **Vindecarea celui cu mâna uscată** („[Iisus] Hristos a vindecat [...] mâna lui”, [ĩc] ħc̃ и[сцѣк]ли [...])
 емꙗ рꙗкоꙗ: Mt. 12, 10-13; Mc. 3, 1-5; Lc. 6, 6-10)
28. **Vindecarea hemoroisei** ([ĩc] ħc̃; „[Iisus Hristos a] vindecat [...] femeia [cu] scurgerea de sânge”, [...]) [исцѣк]ли [...] жьна³² кръв[о]тꙗчине: Mt. 9, 20-22; Mc. 5, 25-34; Lc. 8, 43-48)
29. „**Adormirea Născătoarei de Dumnezeu**” (оꙗспенїе вѣцꙗ; ĩc̃ ħc̃; мѣ ѿѣ; pe cartea unui ierarh: „Fericiți cei fără prihană”, [вмаж]єни и|єп|ѣроуч|ни : : ps. 118, 1³³)
30. **Sf. Ioan Damaschin** (сѣы · ĩꙋ · дамаскїн; „Locaș fiind Vieții, ai dobândit viața cea pururea fiitoare; că prin moarte ai trecut la viață”, живьнї в|ивше хра(м)| живнь прї|сносѣщ|нꙗ ꙗꙗчн|ла єси сꙗ|мѣрѣиє во| къ живо|тꙗ прѣкми|нꙗла єси : canonul al doilea (al sf. Ioan Damaschin) la utrenia Adormirii Maicii Domnului, cântarea 6, ultima stihiră³⁴)
31. **Sf. Teofan [Melodul]** (сѣы · ѿєѡфан; „De vreme ce Rodul cel necuprins al acesteia, prin Care cerul s-a făcut”, аще и не|постиж(д)|нꙗ с|єє плод єго|же ра(д)и нѣо| в(с̃)|тꙗ: canonul al doilea (al sf. Ioan Damaschin) la utrenia Adormirii Maicii Domnului, cântarea 4, ultima stihiră)
32. **Sf. Dimitrie** (сѣы димитріє)
33. **Sf. Teodor Stratilat** (сѣы · ѿєѡдор · стратилат)
34. **Sf. Pantelimon** (сѣы · пантелеїи[...])
35. **Sf. Nestor** (сѣы · нестор)
36. **Sf. Procopie** (сѣы · прокопїє)
37. **Sf. Mercurie** (сѣы меркоꙗріє)
38. **Sf. Vah** (· сѣы · · вакхо ·)
39. **Sf. Andrei Stratilat** (· сѣы андреа · стратилат(т))
40. **Sf. Metodie** (сѣы методїє патрꙗскы)
41. **Iisus dormind** (ĩc̃ ħc̃; мїѣ ѿѣ; мѣ г(д)н; „Am adormit ca un leu și M-am sculat ca un pui de leu”, по(с)па(х) тако лѣв и вьстах · | тако скымен: cf. Fac. 49, 9; Prohodul Domnului, starea I, 38)
42. **Radu Paisie voievod**³⁵ ținând macheta bisericii (binecuvântat de Hristos, ĩc̃ ħc̃ și încununat de un înger, [мг]гл[ь] г(д)нꙗ; „Io Petru voievod”, · ĩꙋ · петроꙗ · | · коєв[о](д) ·)
43. **Marco voievod** (încununat de un înger; · ĩꙋ · марко · | коєво(д)³⁶)
44. **Ruxandra doamna** (г̃ж(д)а| са(м)фї|ра)
45. **Zamfira** (г̃ж(д)а| са(м)фї|ра)
46. **Sf. Teodosie începătorul de obște** (сѣы ѿєѡдосіє ѡбщєжитє(л); pe filacter: „Vrând să te mântuiești, vorbirea deșartă să încetezi și adevărul să îl iubești”, хотꙗки с̃п(с)тꙗи се ѡтꙗ празн|ословнє да прѣкстанн|ѣти [и] исти|нꙗ вьзлю|быт :~ :~:)
47. **Sf. Lup** (сѣы лоꙗ(п))
48. **Sf. Eustatie Plachida** (сѣы єꙗстатїє · | плакыда)
49. **Sf. Gheorghe** (· сѣы · · гєѡ(р)гнє ·)
50. **Sf. Iacov Persul** (· сѣы · іаков · персєни(н))
51. **Sf. Cosma** (сѣы козма ·)
52. **Sf. Damian** (сѣы дамїан)

³² În loc de жена.

³³ Psalmul 118 (catisma 17) se citește la slujba înmormântării.

³⁴ Traducerea textelor de la nr. 30-31 după *Mineiul pe august*, ed. IBMBOR, București, 1989.

³⁵ Cititorii și la Constantin Bălan, *Inscripții medievale și din epoca modernă a României. Județul istoric Vâlcea*, București, 2005, nr. 373.

³⁶ Numele a fost rescris alături; inscripția păstrează ambele texte.

³⁷ Numele a fost rescris mai jos, cu aceleași caractere.

53. **Sf. Teodor Tiron** (· сѣъ · ѿсѣдор · · тирон)
54. **Sf. Mina** (· сѣъ · · мина ·)
55. **Profetul Iona în gura chitului** (пр(о)р(о)к ѿона; „Strigat-am în necazul meu către Domnul Dumnezeu meu și m-a auzit”, вѣзъпи вѣ пѣчѣли моеи| къ г(сд)оу · [вѣ]оу| мо[смоу] и оу[слыша] ма :~ : Iona 2, 3)
56. **Pilda inorogului** („Toate deșertăciunile omenești”, вѣсѣ сѣетие члвческое: cf. Eccles. 1, 2)
57. **Motive decorative**

Pronaos

- (pe boltă, pictură pierdută, [...])
- Acatistul Bunei Vestiri**. E: [Icos 1]; Condac 2: Buna Vestire (fragment), [...]; Icos 2: Buna Vestire la fântână (fragment), [...]; [Condac 3, Icos 3, Condac 4]; V: Icos 4: Nașterea lui Iisus (fragment), [...]; Condac 5: Venirea magilor (fragment), [...]; Icos 5: Închinarea magilor (fragment de tron), [...]; N: [Condac 6, Icos 6, Condac 7]; Registrul II, E: Icos 7: Maica Domnului pe tron cu Pruncul primind închinarea credincioșilor, [...]; Condac 8: Maica Domnului cu Pruncul în leagăn primind închinarea credincioșilor, [...]; Icos 8: Hristos pe tron cu cerul deschis, [...], ꙗ̅ х̅с̅; S: Condac 9: Nașterea lui Iisus, cu îngeri în cerul deschis, [...]; Icos 9: Maica Domnului pe tron cu Pruncul, între retori, [...]; Condac 10: Iisus dormind, „Vrând [să mântuiască] lumea, [Împodobitorul tuturor] a venit [la] dânsa, după cum Însuși făgăduise”, [...] [х]отѣа мир[...] [сѣм]оу| самоуѣкш[...] прѣиде; V: Icos 10: Maica Domnului între fecioare și credincioși, „[Zid ești fecioarelor, Născătoare de Dumnezeu, Fecioară,] și tuturor celor ce aleargă [la tine]”, [...] и вѣс[ѣмъ] [...] п[рн]вѣга[ю]щ[ымъ]; [Condac 11]; Icos 11: Maica Domnului cu făclie, între credincioși, [...]; N: [Condac 12, Icos 12, Condac 13].
- Viața sf. Ioan Botezătorul: 3.1. Vestirea lui Zaharia** ([...]о[...]нер[...]е[...]но[...]]: Lc. 1, 11-20); **3.2. Întâlnirea Maicii Domnului cu Elisabeta** („Îmbrățișarea Mariei”, цѣлоуаніе марыино; мир · ѿѣ · ; Lc. 1, 39-41); **3.3. „Nașterea lui Ioan”** (· рож(д)ѣство · ѿново · ; pe cartea lui Zaharia: „numele [lui va fi] Ioan”, иже[...] [...]мш ꙗ̅: Lc. 1, 60); **3.4. Uciderea pruncilor** ([...]); **3.5. „Uciderea lui Zaharia”** ([за?]кланіе захариино · : cf. Mt. 23, 35; Lc. 11, 51); **3.6. Îngerul duce pe sf. Ioan în pustie** („[...] îngerul [lui Dumnezeu?] în pustie”, [...]кне агг[а] [...]о в[...]го³⁸ въ пѣстны: cf. Lc. 1, 80); **3.7. Predica sf. Ioan** (ѿа[н]; „Pui [de vipere, cine v-a arătat să fugiți] de la fața [mâniei ce va să fie?]. Faceți dar roade [vrednice de] pocăință. Iată [securea] stă la rădăcina pomilor”, [порождѣ]ніе [...] ω[(т)] лица г[р]адсѣаго гнѣва [сотво]рѣти оубо пл[одъ] [...] покланіе · ѡж[е] [во и сѣкира при корѣ]ни дрѣ[в]а л[ежитъ] [...]: Mt. 3, 7-8 și 10; Lc. 3, 7-9); **3.8. Sf. Ioan predicând soldaților și vameșilor** ([...]: Lc. 3, 12-14); **3.9. Sf. Ioan botezând** ([...]); **3.10. Sf. Ioan predicând despre Hristos** (ꙗ̅ х̅с̅; „Acela va boteza pe voi cu Duhul Sfânt și cu foc. A Cărui lopată este în mâna Lui”, тѣ³⁹ ви кръ(с)титъ дх̅(м) сѣти(м) · и ѿгне(м)| ємоу же лопата въ роукоу єго⁴⁰ : : Mt. 3, 11-12, Lc. 3, 16-17); **3.11. Dialogul dintre Iisus și Ioan** (· ꙗ̅ · | · х̅с̅ · ; „Prorocule, vino de Mă botează – Nu sunt [vrednic?] să mă ating de foc”, пр(о)р(о)че прѣиде кръстї ме · неслѣк є[?]кно⁴¹ прико[снѣти] се ѿгно: cf. Mt. 3, 14-15); **3.12. „Botezul Domnului”** (ꙗ̅ х̅с̅; · крщеніе · г(с)нк̅ :~ : Mt. 3, 16-17; Mc. 1, 10-11; Lc. 3, 21-22); **3.13. Sf. Ioan muștră pe Irod** („Nu se cuvine ție să ai pe femeia lui Filip, fratele tău”, не достои ти се имѣти жьна филипп(п)а · врата твоє(г)о :~ : Mc. 6, 18; Mt. 14, 4); **3.14. Sf. Ioan dus la temniță** („Ioan a fost aruncat în temniță”, · ꙗ̅ · вѣврѣжън · вѣ(с)[т] въ тѣмни(ц) :~ : Mc. 6, 17; Mt. 14, 3); **3.15. „Ospățul lui Irod”** (чрѣждєніе ирѣдово; deasupra capului sf. Ioan: ꙗ̅: Mc. 6, 21-28; Mt. 14, 6-11); **3.16. „Tăierea capului lui Ioan**

³⁸ вожиного?

³⁹ În loc de тон.

⁴⁰ Textul prezintă trăsături ale redacției sârbe: ви, роукоу.

⁴¹ Fragment de text cu sens obscur. Contextul impunea în acest loc cuvântul достоинъ „vrednic”.

- Înaintemergătorul**” (Deasupra capului sf. Ioan: ἰω; οὐρεκκνοуеніе глава · ἰω| прѣ(д)тече: Mc. 6, 28; Mt. 14, 10); **3.17. Îngroparea trupului sf. Ioan** („[...] ucenicii [...] au luat trupul”, [...] оученици [...] възеше[...] трoуn [...]: Mc. 6, 29; Mt. 14, 12); **3.18. „Aflarea sfântului cap al Înaintemergătorului”** (вѣрѣтеніе [с̣]тнїи глави прѣ(д)течевы)
4. **Cina de la Mamvri** („Sfânta [Treime]”, с̣т[...]; lângă fiecare din cei trei îngeri: ἰс̣ х̣с̣)
 5. **Sf. apostoli Petru și Pavel** ([с̣ты] ап(с̣)лъ · петръ; с̣ты · ап(с̣)лъ · паула)
 6. **Inscripție votivă** („Cu voia Tatălui și cu ajutorul Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh, Dumnezeuului Celui în Treime slăvit, s-a început și s-a săvârșit această sfântă biserică, în hramul sfinților apostoli Petru și Pavel, în zilele lui Io Petru voievod și fiului său Marco voievod și ale preasfințitului mitropolit chir Varlaam, sub egumenul ieromonah Ilarion. Și iarăși eu, robul lui Hristos, ieromonahul Maxim maistorul, care am fost învățător, să fie spre odihnă. Și am scris eu, mult greșitul, David zugravul și fiul său, Raduslav, în anul 7051”⁴², † из воленіе(м) ѿца · и съ послѣшеніе(м) сн̄а · и съвршеніе(м) с̣тго дх̄а · иже въ троице славимаго ба · почисе и съвршисе · с̣ти с̣тис̄ · цр̄ькка · въ хра(м)| с̣тго ап(с̣)ла · петра · и паула · въ дни · ἰω · петро(м) воєвода(м) · и сн̄ь є(г) · марко воєвода(м) · и прѣвсц̄ени(м) митрополито(м) · кр̄(р) · варлаа(м) · прї игоуменѣ · ерм(о)на(х) · иларио(н) · и па(к) азъ раб · | х̣с̣(с̣) во · іермона(х) · маѣи(м) маисторо(м) · еже бы(х) зчїте(л) · да вждѣ(т) въ покоеніе · и писа(х) аз много грѣшнаго · давы(д) · згра(ф) · и сн̄ь є(г) ра(д)усла(в) · в[ъ] лѣ(т) · ѿ · н̄а :)
 7. **Sf. Palamon** (с̣ты · паламо(н) · ; pe filacter: „Sufletul în mâna lui Dumnezeu dându-și, Palamon neatins s-a arătat [în] mâna (?) pierzătorului de suflet și chinuitorului”, дш̄ж на| длани бж̄їи въ давы| паламо(н)| некосн̄|тъ гавль се длани| [д]ш̄жгоу|вца сы| страда|лецъ ·)
 8. **Sf. Pahomie** (с̣ты пахоміе)
 9. **Îngerul** („Îngerul Domnului”, аг̄ль г(с̣)днь; pe filacter: „În acest chip se cuvine călugărului a se îmbrăca”, сицєвы в[в]ра|зо(м) подоває(т)| ино[коу?] [о]д|к[ж](д)ати с[...]: ~ : *Viețile sfinților*, mai 15⁴³)
 10. **Sf. Alipie** (с̣т[ы] ал[л]ипіе; pe filacter: „Fraților, să ne iubim unul pe altul și Dumnezeu ne va iubi pe noi”, братіе да| лю[...] др̄г[г]| др̄га и| б̄ь любви(т)| на(с) : : cf. 1 Ioan 4, 12)
 11. **Sf. Marcu Tracul** (с̣ты · марко трачєск(и))
 12. **Sf. Petru Athonitul** (с̣ты петръ · аѡ(н)скы; pe filacter: „Cine iubește însoțirea cu oamenii /tovărășia oamenilor/ se îndepărtează de iubirea de Dumnezeu”, ижъ любви(т) др̄жєство чл̄вчєское в(т)с|тъпа[є](т) в(т) лю|вовожіе:)
 13. **Sf. Maxim Mărturisitorul** (· с̣ты · маѣи(м) · исповѣ(д)ни(к))
 14. **Sf. Ioasaf** (с̣ты іюаса(ф); pe filacter: „Părinte Varlaame, ia averea mea (?) și dă-o săracilor”, вче варлааме възам[и]| именіе [мо]ла и даж(д)ь [...]| ници(м) : : *Viața sfinților Varlaam și Ioasaf*, cap. XVII *passim*, cf. Matei 19, 21)
 15. **Sf. Arsenie** (с̣ты арсеніе; pe filacter: „Fraților, [...] Domnul Dumnezeu ne iubește pe noi și nu vrem să facem ascultare”, братіе въ[...]|инь г̄ь бога[...]| и любви(т) на(с) и| не х̄ощє(м) п[о]|слова[...]?)
 16. **Iisus „Înger de mare Sfat”** (великаго съвѣта аг̄ла; ἰс̣ х̣с̣; pe rotul: „Eu sunt Lumina lumii”, азъ єсьм| свѣтъ| мироу: In. 8, 12)
 17. **Cruci criptograme** (la N: инци; [...] ц̄ [...] ; [· ни ·] · ка · ; „[Lumina] lui Hristos [luminează] tuturor” (?), [ф] · χ · | [ф] · π ·⁴⁴ : vosglas înaintea celei de-a doua paremii, la Liturgia Darurilor înainte sfințite; „[Locul Căpățânii rai] s-a făcut”, [· м · л · р] · в ·⁴⁵: glas 5, miercuri și vineri la utrenie, sedeaľna; la S: инци; ἰс̣ [...]ц̄ х̣с̣; ни [ка])

⁴² 1542-1543. Textul și la Ctin. Bălan, *op. cit.*, nr. 371.

⁴³ V. și *Erminia picturii bizantine*, ed. C. Săndulescu-Verna, Timișoara, 1979, p. 208.

⁴⁴ În grecește, cu litere chirilice și tilde (Φ<ως> Χ<ριστοῦ> Φ<αίνει> Π<ἀσιν>).

⁴⁵ După Victor Brădulescu, *Inscripții și monograme legate de semnul Sfintei Cruci*, MO XVII (1965), nr. 7-8, p. 570 (м<кето> л<овно> р<ан> в<ысть>).

18. **Mircea cel Bătrân** (иѡ мирчѣ · · воєвода :~)⁴⁶
19. **Mihail voievod** (иѡ · миѡи(л) · воєво(да) :)
20. **Sf. Eftimie cel Mare** (ѣтѡ · еѡиміе велікы; pe filacter: „Fraților, înaintea ochilor pururea să aveți moartea și munca; temeți-vă⁴⁷”, вратиє прѣ(д) ѡчима прысно| сѣмрѣтъ имє|итє и мжкж| вонтє сє :~)
21. **Sf. Antonie cel Mare** (ѣтѡ а(н)доніе велікы; pe filacter: „Am văzut mrejele diavolului cum se întind peste fața întregii lumi [...]”, видѣ(х) сѣти| вражіє прѡ|стрѣтоу по л|ицѣ вѣсїи з|єма[...]| [...]: *Patericul*, pentru avva Antonie 9)
22. **Sf. Ștefan cel Nou** cu icoana lui Hristos (ѣтѡ стєфан новы; pe filacter: „Cine nu se închină [acestei] icoane, chipul Domnului Dumnezeu nostru Iisus Hristos, să fie anatema”, ижѣ не пок|анѣет сѧ [ѡ?]| [...]§ икона · ѡбраз гѧ вѧ на|шьго иѣ хѧ · | да вѣдє(т) ана|[р]єма): *Viețile Sfinților*, noiembrie 28⁴⁸).
23. **Sf. Sava cel Sfințit** (ѣтѡ сава ѡсѣени(к); pe filacter: „Să aveți ascultare [...] amestecată cu înțelepciune și bunătate/facere de bine”, имєнтє по|[с]лѡушаніє| [...]ѣ сѧѣсєно| [м]ждриє(м)| и вѣтѡст|ию)
24. **Jupan Stroe mare spătar** (жоупа(н) стрѡє велыки · спѧта(р))
25. **Sf. Pavel al Tebaidei** (ѣтѡ паѣє(л) тивєискы; pe filacter: [...])
26. **Sf. Onufrie** (ѣтѡ ѡнофрїє; pe filacter: „Fericit bărbatul care iubește pre Dumnezeu/iubirea lui Dumnezeu, precum [...] în sine”, влжє(н) мѣ(ж)| и(ж)[...]ѣє лѡво[...]| вжїє тако| [...]много вѧ| в[ѣ?] сєвє :~)
27. **Puteri cerești** („șase aripi”, шєсто крѣла(т); pe ripide: „sfânt Domnul”, · ѣ · · гѣ · ; „serafim”, сєрафи(м); „mulți ochi”, много ѡчит · ; „heruvim”, хєро(ѣ)ви(м) ·)
28. **Panouri decorative**

⁴⁶ Ctitorii din pronaos și la Ctin. Bălan, *op. cit.*, nr. 372.

⁴⁷ Se poate interpreta și ca „...înaintea ochilor pururea să aveți moartea și de muncă /chin, caznă/ să vă temeți”.

⁴⁸ V. și *Erminia*, p. 159.

Fig. 4. Absida altarului, spre sud (foto ECB).

Fig. 5. Împărțirea apostolilor. Altar 2.

Fig. 6. Nașterea Maicii Domnului. Altar 20.

Fig. 7. Intrarea în biserică a Maicii Domnului. Altar 21.

Fig. 8. Plângerea Domnului. Altar 13.

Fig. 9. Îngroparea lui Hristos. Altar 14.

Fig. 10. Sf. Vasile cel Mare, sf. Grigore Teologul. Altar 5, 6.

Fig. 12. Sf. Chiril al Alexandriei. Altar 8.

Fig. 13. Sf. Ana cu Maica Domnului. Altar 23.

Fig. 14. Sf. Nicolae, proscomidiar.

Fig. 15. Sf. Tarh. Altar 18.

Fig. 19. Arhanghel. Turla 3 (foto VB).

Fig. 20. Prorocul Aaron. Turla 4 (foto VB).

Fig. 21. Sf. Vigilie papa. Turla 5 (foto VB).

Fig. 22. Mandylyon. Naos 6 (foto VB).

Fig. 23. Tronul Hetimasiei. Naos 6 (foto VB).

Fig. 24. Sf. Luca evanghelistul. Naos 7 (foto VB).

Fig. 25. Sf. Marcu evanghelistul. Naos 7 (foto VB).

Fig. 26. Sf. apostoli Anania și Filip. Naos 8 (foto VB).

Fig. 27. Întâmpinarea Domnului. Naos 17 (foto VB).

Fig. 28. Botezul. Naos 18 (foto VB).

Fig. 29. Coborârea la iad. Naos 25 (foto VB).

Fig. 33. Adormirea Maicii Domnului, detaliu. Naos 29.

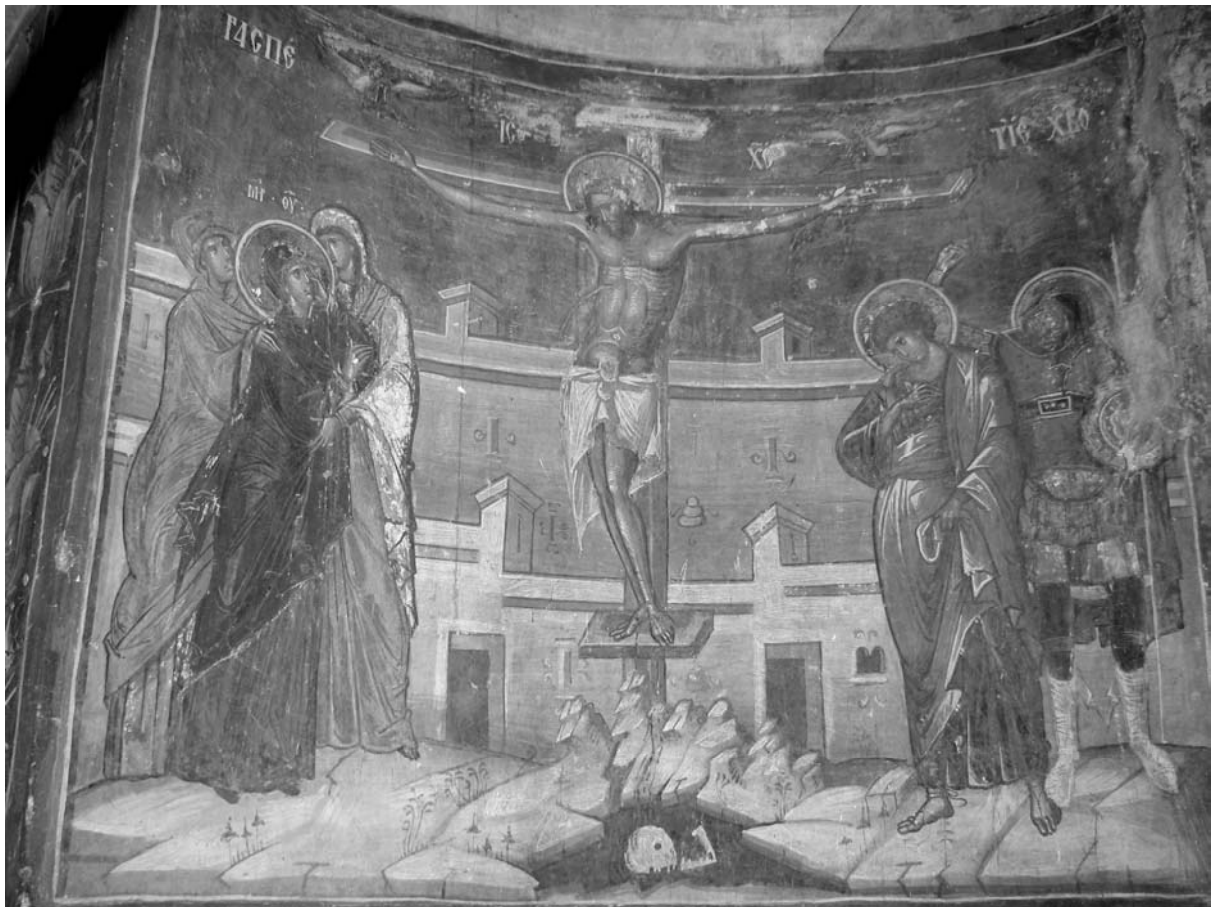

Fig. 34. Răstignirea. Naos 23 (foto VB).

Fig. 36. Coborârea de pe cruce. Naos 24 (foto VB).

Fig. 37. Vindecarea celui cu mâna uscată, detaliu. Naos 27.

Fig. 38. Sf. Dimitrie, sf. Teodor Stratilat. Naos 32, 33.

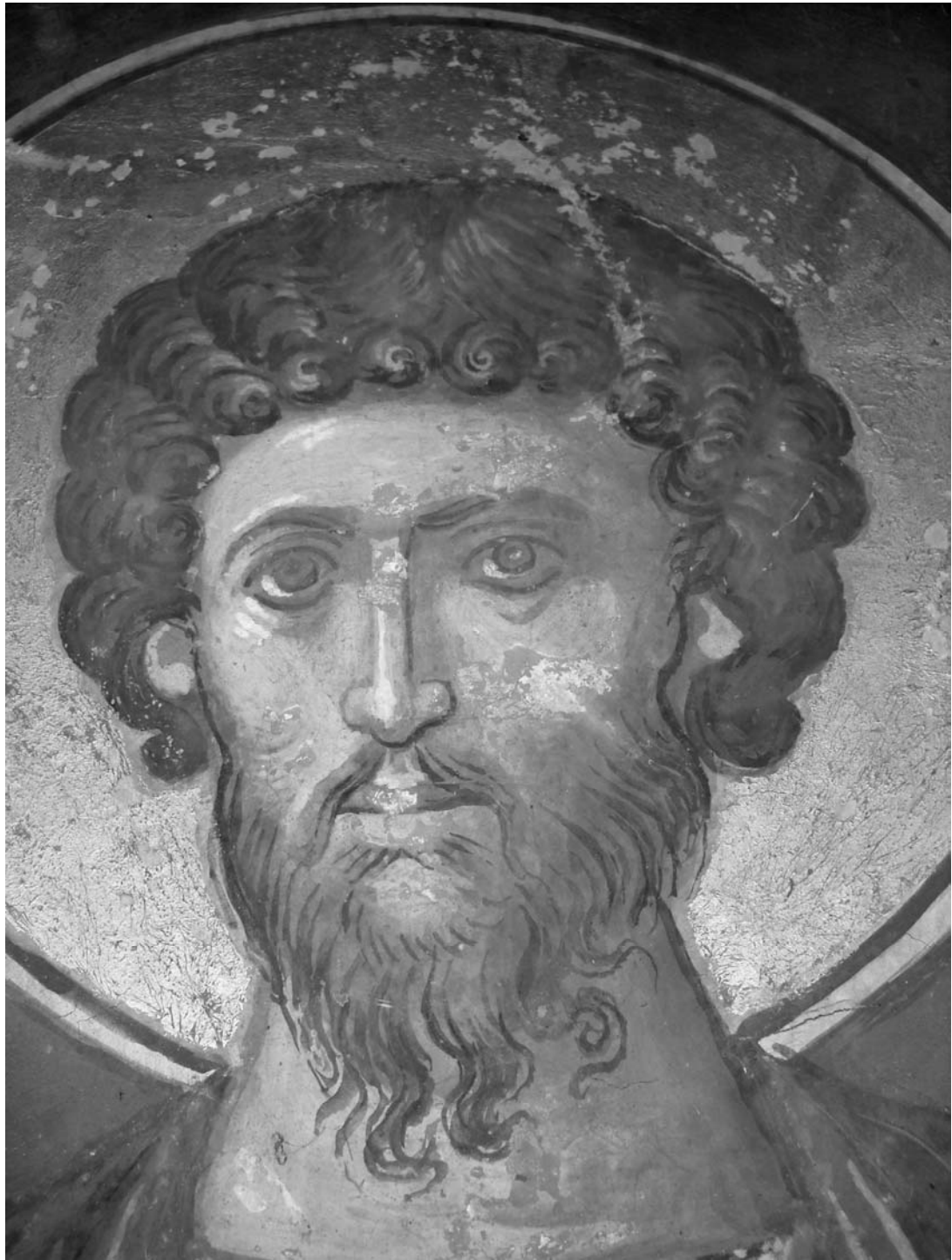

Fig. 39. Sf. Teodor Stratilat. Naos 33.

Fig. 40. Sf. Teodor Tiron, sf. Mina. Naos 53, 54.

Fig. 41. Sf. Lup, sf. Eustatie Plachida. Naos 47, 48.

Fig. 42. Sf. Andrei Stratilat. Naos 39.

Fig. 43. Sf. Ioan Damaschinul. Naos 30.

Fig. 44. Iisus dormind. Naos 41.

Fig. 45. Radu Paisie voievod. Naos 42.

Fig. 46. Marco voievod, Ruxanda doamna și Zamfira. Naos 43, 44, 45.

Fig. 47. Sf. Teodosie începătorul de obște. Naos 46.

Fig. 48. Sf. Mina, detaliu. Naos 54.

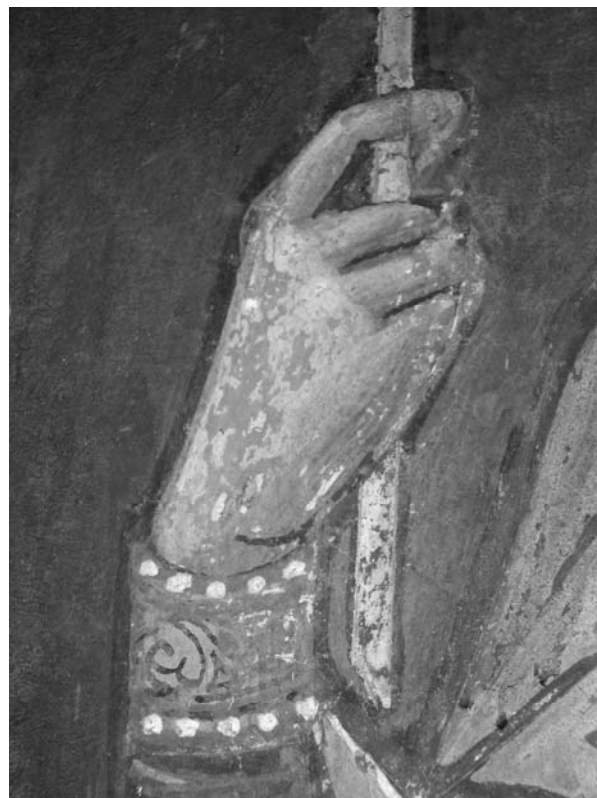

Fig. 49. Sf. Marcu evanghelistul, detaliu.
Naos 7 (foto VB).

Fig. 51. Pronaos, peretele S (foto ECB).

Fig. 52. Pronaos, peretele V (foto ECB).

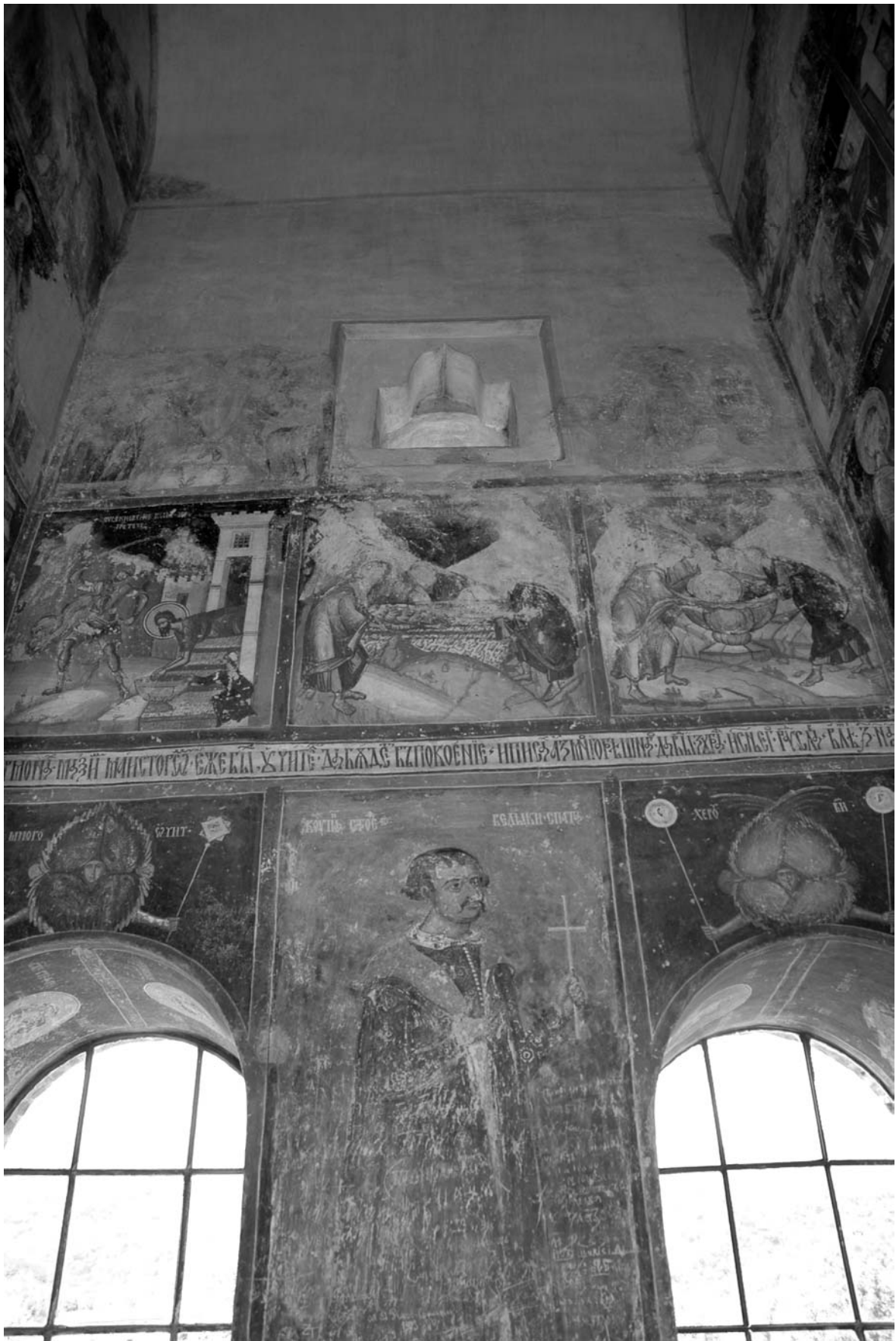

Fig. 53. Pronaos, peretele N (foto ECB).

Fig. 54. Imnul Acatist, condac 8. Pronaos 2.

Fig. 55. Imnul Acatist, condac 9. Pronaos 2 (foto VB).

Fig. 56. Imnul Acatist, condac 10. Pronaos 2.

Fig. 57. Îngerul duce pe sf. Ioan în pustie. Pronaos 3.6.

Fig. 58. Tăierea capului sf. Ioan; heruvim. Pronaos 3.16 și 27.

Fig. 59. Îngroparea trupului sf. Ioan. Pronaos 3.17.

Fig. 60. Aflarea capului sf. Ioan. Pronaos 3.18.

Fig. 61. Sf. Treime. Pronaos 4.

Fig. 63. Sf. Onufrie, Palamon și Pahomie. Pronaos 26, 7 și 8.

Fig. 64. Sf. Sava cel sfințit. Pronaos 23.

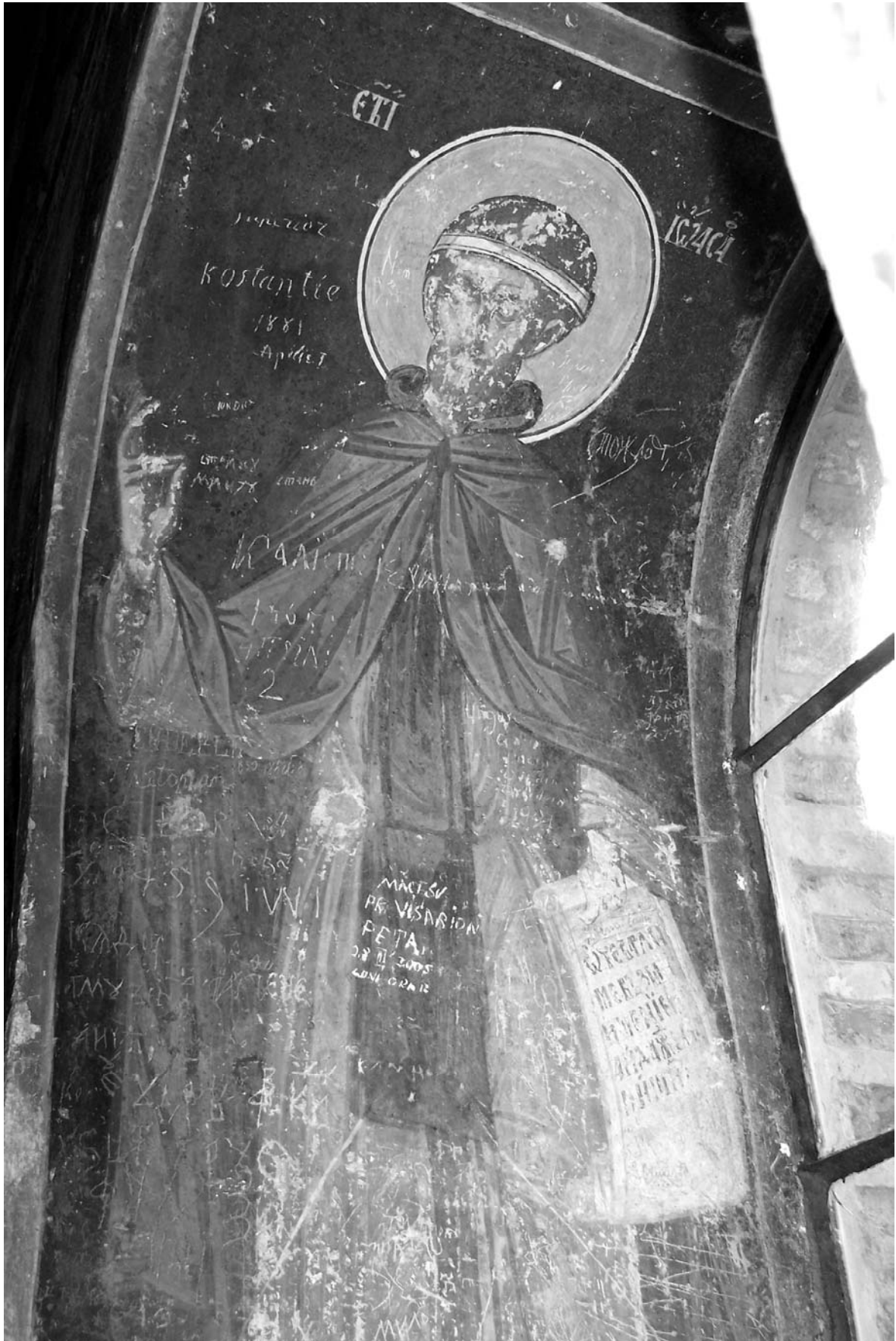

Fig. 65. Sf. Ioasaf. Pronaos 14.

Fig. 66. Mircea cel Bătrân și Mihail. Pronaos 18 și 19.

Fig. 67. Mircea cel Bătrân, detaliu. Pronaos 18.

Fig. 68. Îngerul de Mare Sfat. Pronaos 16.

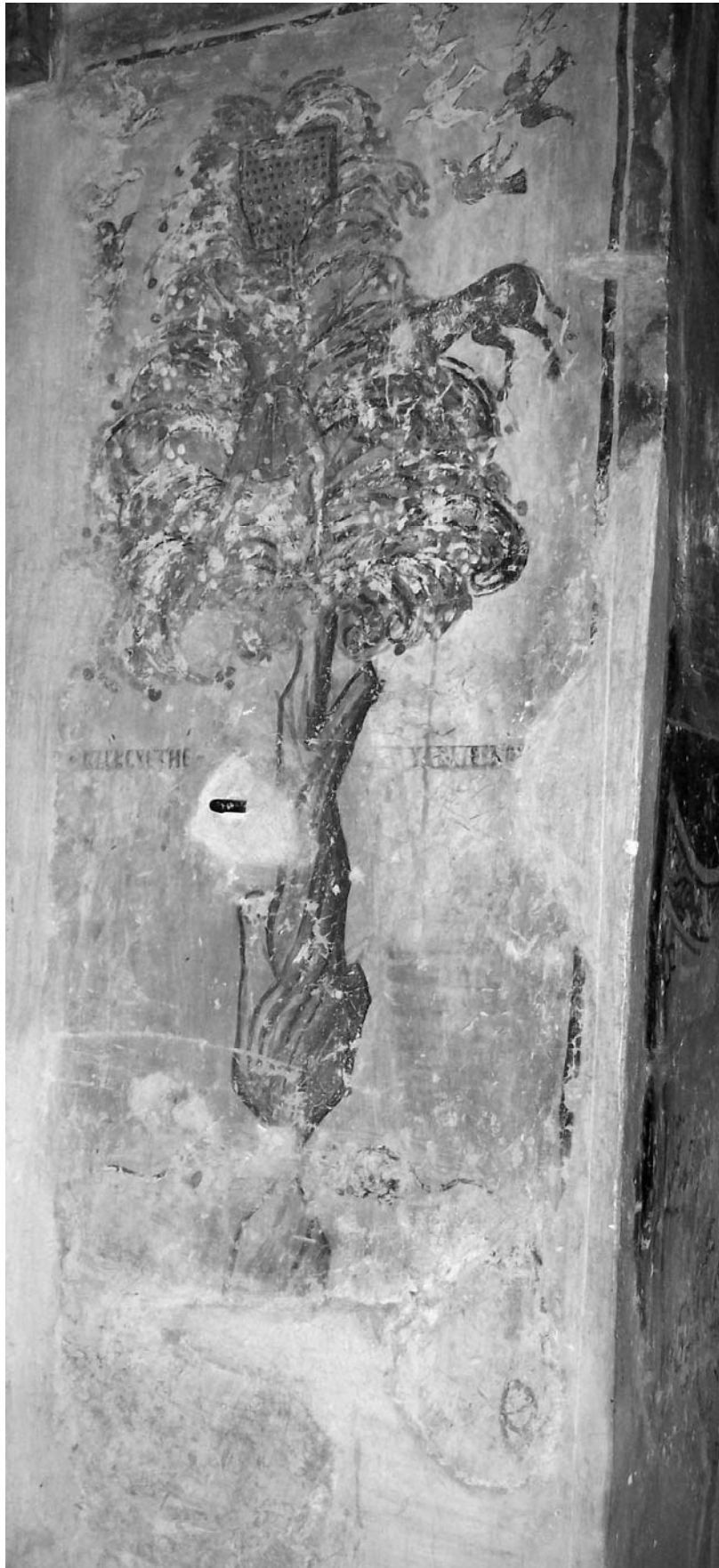

Fig. 69. Pilda inorogului. Naos 56.

Fig. 70. Cruce cu criptograme. Pronaos 17.

Fig. 1. Biserica bolniței mănăstirii Cozia. Vedere dinspre sud.

Fig. 2. Absida altarului (foto ECB).

Fig. 3. Absida altarului, spre nord (foto ECB).

Fig. 11. Sf. Ioan Gură de Aur. Altar 7.

Fig. 16. Naos, absida S (foto ECB).

Fig. 17. Naos, absida N (foto ECB).

Fig. 18. Naos, peretele V (foto ECB).

Fig. 30. Coborârea la iad, detaliu. Naos 25 (foto VB).

Fig. 31. Duminica Tomii. Naos 26 (foto VB).

Fig. 32. Adormirea Maicii Domnului. Naos 29 (foto VB).

Fig. 35. Răstignirea, detaliu. Naos 23 (foto VB).

Fig. 50. Pronaos, peretele E (foto ECB).

Fig. 62. Sf. Treime, detaliu: Sara. Pronaos 4.